

Retoriset keinot

eli tapoja tehostaa sanoman perille menemistä, viestin välittymistä.

antiteesi: vastakohta, vastakkain asettelu

Älkää taistelko orjuuden puolesta, taistelkaa vapauden puolesta
Ollako vai eikö olla?

huudahdus: keino korostaa tunnetta, paatostakin

Aateveljet! Aatesisaret!

hyperbola eli liioittelu: kohde kuvataan väärässä mittasuhteessa

Satsaan tähän projektiin 110-prosenttisesti!
Miksei minua koskaan kuunnella?

ironia: epäsuoraa ivaa, rakentuu sanotun ja tarkoitetun ristiriidalle

Opintotuella pärjää oikein hyvin – jouluun asti.

sarkasmi: ivaa, joka eroaa ironiasta siten, että se on kohdistettu tietylle henkilölle, usein ilkeää

Onpas sinulla ”kaunis” hame!
Teitpäs viisaasti!

kliimaksi eli huippukohta (myös kolmiportainen rakenne): lauseenosat muodostavat porraskrakennelman, tärkein viimeisenä

Hän oli merkittävä tutkijana, merkittävämpi runoilijana, mutta merkittävin ihmisenä

kysymys: tapa rakentaa jännitettä

Onko kurittaminen oikein? Saako lasta todellakin lyödä?

retorinen kysymys: kysymys, johon ei vastata tai odoteta vastausta

Mihin tämä maailma oikein onkaan menossa? Eikö keneenkään voi enää luottaa?

kärjistys

Sä et koskaan tee mitään!
USA:sta ei tule mitään hyvää!

puhuttelu: sanottava kohdistetaan jollekin

Asia koskee teitä kaikkia, hyvät lukiolaiset
Hyi, hävetkää, vanhemmat, jotka viette lapsenne päivähoidon!

toisto: sanan, lauseen tai tietyn rakenteen toistamista, korostetaan tärkeää asiaa

Tietysti ero on suuri. Ero joka näkyy. Ero joka tuntuu.

vertaus: rinnastus, joka on rakennettu kuin- tai lailla-konjunktion tai essiivin avulla

Elämä se on kuin silkkiä vaan!
Mäyränä nummia tonkii!
Lailla poutapilven leijailen

luetteleminen

suostuttelumääritelmä: asia esitetään omaan tarkoitukseen sopivalla tavalla

Abortti on jokaisen naisen oikeus.

Abortti on murha.

tehokas lausemuoto: tapa herättää kiinnostus (huudahdukset, kysymykset, vetoamukset ovat myös tätä)

”Älä mene!” huusin hänen peräänsä. Tästä alkoi epäonninen elämäni.

superlatiivin ja vahvistussanojen käyttö: erityisesti mainoksissa tavallisia

Supertarjous!

Tule vuoden parhaille ostoksille!

tunteisiin vetoavat sananvalinnat: herättävät myönteisiä ja kielteisiä mielleyhtymiä

vapaus, rakkaus, tasa-arvo, suojella, sota, terroristi, törppö

metaforat: rinnastus ilman kuin- tai lailla-konjunktia tai essiiviä

Hän on aurinko! Hän loistaa olemuksellaan!

personifikaatio: eläimelle, esineelle tai jollekin elottomalle annetaan ihmisen ominaisuuksia

paradoksi: perustuu näennäiseen järjenvastaisuuteen

Kuolleen tarhaketu on vapaa.

Vain särkynyt voi tulla ehjäksi

sanaleikki: syntyy tuttuja sanontoja vääntelemällä

Hei pölypunkit hyppikää. Nyt on riemun raikkahin aika.

alku- ja loppusoinnut

Ongelma on tuttu tavallisellekin tallajalle.

Sana sytyttää ja synnyttää.

sitaatti ja tunnettu sanonta: vetoavat tuttuudellaan

Tämä totuus ei pala tulessakaan

Oi aikoja, voi tapoja!

ympyrälopetus: teksti alkaa ja päättyy samaan lauseeseen, tapahtumaan, ajatukseen yms.

allusio: viittaus tunnettuun fraasiin tai sanontaan, voi olla muunneltu

”Paljon melua Pamelasta” (Shakespeare ”Paljon melua tyhjistä”)

Retorisen keinon tunnistaminen ja käyttäminen on ensimmäinen askel. Toinen on se, että osaa pohtia, miksi kyseistä keinoa on jossain käytetty tai mitä keinoa kannattaa omassa tekstissä käyttää päästäkseen tavoitteeseen!